

NEPOZNATI AUTOR, ČINI BARONA TAMBURLANA,
 RED. KREŠIMIR DOLENCIĆ, HNK U VARAŽDINU

Častohleplje kao kontinuitet

PIŠE ANDRIJA TUNJIĆ

Z. Brlek,
 O. Milovanović i J. Jozić

Komedija *Čini barona Tamburlana* nepoznatog autora iz 18. stoljeća, nastala po uzoru na Molièreova *Gradanina plemića* i napisana na kajkavskom narječju – pretpremijerno izvedena 28. veljače na pozornici varaždinskoga Hrvatskog narodnog kazališta u režiji Krešimira Dolencića, veoma je uspješna predstava. Ne samo zato što je dobro režirana i glumački dobro izvedena nego zato što govori o davnosti koja se gotovo nimalo ne razlikuje od naše stvarnosti. Koja nam zorno predočava prošlost u kojoj se zrcali naša sadašnjost!

Zašto nam je prošlost sadašnjost? Odgovor je itekako očit kada se suočimo sa sadržajem komedije *Čini barona Tamburlana*, koji anonimni autor duhovito i molijerovski žestoko izvrgava kritici. U svemu onome što je nekada bilo devijantno ni danas ne zaostajemo. Jednako je aktualno u današnjoj globalističkoj civilizaciji hedonizma i konzumerizma, koja počiva na vlasti novca i klijentelizmu, u kojoj bujaju mito i korupcija, a ljudi se također dijele na naivne i prefrigane, bogate i siromašne, uspješne i neuspješne.

Komedija nastala potkraj 18. stoljeća višekratno je igrana u sjemenišnom teatru kaptolskoga Zagreba od 1802. do 1833. Po svojoj strukturi komedija se, kako je zapisala Dunja Fališevac, a citira je Ernest Fišer, autor adaptacije, „temelji na klasicističkim načelima: radnja komedije je jedinstvena, epizode su čvrsto povezane, likovi jasno ocrtni, idejna koncepcija jasno formulirana, a komediografski svijet utemeljen na čvrstom sustavu vrijednosti“. Komični efek-

ti u njoj temelje se „na tipovima karaktera koji su smiješni zbog neke mane, pretjarnosti ili karakternog nesklada“.

Središnji je lik komedije stari baron Tamburlano, lakomisljeni, naivni, nerazboriti, rasipni i slavohlepni niži plemić, nezasićen „potrošilivac i norc“, koji je spreman potrošiti sav svoj imetak kako bi se dokopao nezaslužene titule Njegove Ekscelencije i lažno izabrana „poklisara z našega orsaga pri sultanu vu Carigradu“. Bolji nije ni njegov bratić, „naobraženi mladi baron Tamburlano“, koji se na prijevaru želi dočepati „stričekova imetka“. Kaznu za sve te imovinske muljaže trebao bi platiti „kak je i pravica, fiškališ starog barona“ Vrtirep, što se ne dogodi jer mitu i korupciji ne odolji ni sudac, „pravdomerić i velikovečnik varaždinski“.

Autor varaždinske prilagodbe, Fišer, u kazališnoj afiti piše kako je „posebna zanimljivost ove kajkavske komedije i u tome što njen nepoznati autor u izvorniku navodi kako se ona događa *vu Raguzi* (tj. Dubrovniku)“. Pritom tvrdi da „takva naznaka dubrovačkog lokaliteta i kajkavskog jezičnog

izričaja svjedoče o povezanosti hrvatskih krajeva u 18. i 19. stoljeću, i to kroz gotovo identične komičke probleme koje naši mentaliteti – i južnjači i sjevernjački – posjeduju“.

Na identičnosti mentaliteta, ne i jezika, redatelj Dolencić gradi i realizira dramaturška i redateljska rješenja varaždinskog *Tamburlana*; lokalizira događanja i sadržaj komedije u varaždinski duhovni i zemljopisni prostor, koji je publici prepoznatljiv, blizak i jezično razumljiv. Začinjava ga naglašenim komičnim efektima i dijalozima, duhovitim kajkavskim songovima/popevkama i živom glazbom – skladatelj Ivan Josip Skender – koja kulminaciju dostiže izvedenim turskim trbušnim plesom i maskeradom svih aktera.

Dobro zamišljenoj i ostvarenoj režiji itekako pridonosi jednostavna i funkcionalna scenografija Irene Kraljić i fantastični barokni kostimi Tee Bašić Erceg, koji izvrsno funkcioniraju i precizno ističu karakterološke osobine glumljenih likova. Koji su mišljeni iz likova komedije. Najveći doprinos predstavi daje glumački ansambl, koji je kreativno slijedio redateljeve ideje i želje. Zahvaljujući zajedničkom interesu, a na korist predstave i publike, svaki od aktera

imao je trenutak u kojem se kreativno istaknuo.

Pravdomerić Roberta Plemića bio je odlučan u sudačkoj prevrtljivosti i podmitljivosti, ali i komičan u homoseksualnoj pohotljivosti koju je iskazivao prema sluzi Greguru, kojega je s mjerom feministički intonirao Matko Buvač. Vrtirep, *fiškališ starog barona*, u interpretaciji mladoga glumca Denisa Bosaka, plijenio je zanosom prefriganca, pokvarenjaka, prevrtljivca i sitnog lopova koji je vjerovao da svijet može funkcionirati samo onako kako ga on zamišlja i ostvaruje. Zdenko Brlek – prefektuš starog Tamburlana i Šegavac, turski tolač – komično i dramsko uvjerljivo je pretakao u groteskno. Barbara Rocco u ulozi Miška, sluga starog Tamburlana, točno je pronalazila nijanse koje su njezina Miška predočavale kao uspješna prevrtljivca. Jakov Jozić, finim nijansama u gesti i tonu neznatnu ulogu dvorskog nadstojnika Gašpara i lažnoga turskog poklisara Abarabala, učinio je itekako prisutnom i zapaženom. Mladi baron Tamburlano u interpretaciji Ognjena Milovanovića u intenciji i realizaciji rastvarao je mladenačku ambicioznost i pohlepu, koja se na sve načine nastojala dočepati *stričekova imetka*. Najviše i najtočnije u svemu zbog čega davna prošlost jest i naša sadašnjost dočarao je Vid Balog u ulozi staroga barona Tamburlana. Bio je životno uvjerljiv, malo tko bi posumnjao da nije stvaran. U svakom trenutku živio je lakomisljenost, naivnost, rasipnost, bio je nezasićen *potrošilivac i norc*, koji je sve podredio ambiciji kako bi postao Njegova Ekscelencija, „poklisar z našega orsaga pri sultanu vu Carigradu“.

Vid Balog i Barbara Rocco